

ALEXANDRU ȚICLEA

TRATAT DE DREPTUL MUNCII

Moto

In labore nobiliat.
(Munca înnobilează)

Țiclea Alexandru

▣ Studii:

Licențiat în drept (Universitatea din București, Facultatea de drept: 1973-1977 - Secția drept economic-administrativ; 1978-1982 - Secția drept); doctor în drept (1989); are competențe în Dreptul muncii, Dreptul securității sociale, Drept civil, Drept comercial, Retorică.

▣ Activități:

Este Vicepreședinte - Universitatea Ecologică din București; Rector, profesor universitar dr. - Universitatea Ecologică din București (2008-2016); avocat - Baroul București; președinte - Asociația Română de Dreptul Muncii; director-fondator - Revista română de dreptul muncii; membru asociat - Academia Oamenilor de Știință din România; președinte de onoare - Uniunea Experților în Legislația Muncii; arbitru - Tribunalul Arbitral în Transporturi; membru corespondent - Academia de Științe Juridice.

▣ Doctor honoris causa:

- din decembrie 2013 la Universitatea de Stat din Chișinău, Republica Moldova;
- din mai 2015 la Universitatea Valahia din Târgoviște;
- din septembrie 2015 la Universitatea Vasile Goldiș Arad.

▣ Publicații:

- A publicat: 103 tratate, cursuri, monografii; 194 articole, studii, note; 7 lucrări publicate în străinătate.
- A participat la numeroase conferințe, seminarii, simpozioane științifice.
- Este membru în comitetul științific de cercetare în proiecte finanțate de Comisia Europeană („The right to strike in Europe”, „Trade Union representation in the European Union member countries”).
- Lucrări premiate: de Uniunea Juriștilor din România (*Retorica*, 2008, Premiul „Ioan Gruia”; *Dreptul public al muncii*, 2011, Premiul special; *Tratat de dreptul muncii*, Ediția a VIII-a, 2014, Diplomă de onoare); de Academia Română (*Tratat de dreptul muncii*, Ediția a V-a, 2012, Premiul „Simion Bărnuțiu”).

La elaborarea prezentei ediții au fost avute în vedere actele normative publicate până la data de 1 mai 2016.

ALEXANDRU ȚICLEA

Academy of Roumanian Scientists

Splaiul independenței 54, 050094, Bucharest, Romania

TRATAT DE DREPTUL MUNCII

- LEGISLAȚIE. DOCTRINĂ. JURISPRUDENȚĂ -

Ediția a X-a, actualizată

Universul Juridic

București

-2016-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016,
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris
al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȚICLEA, ALEXANDRU

Tratat de dreptul muncii : legislație, doctrină, jurisprudență / Alexandru Țiclea. -
Ed. a 10-a, actualiz. - București : Universul Juridic, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-673-834-7

349.2(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
E-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

P a r t e a I

**INTRODUCERE
ÎN DREPTUL MUNCII**

Capitolul I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI

§1. Munca și formele sale

1. Semnificația termenului „muncă”. Termenul (provenit din limba slavonă – *monka*)¹ are mai multe sensuri².

Un prim sens, principal, este acela de *activitate productivă* (a presta o muncă eficientă, importantă), dar și de *rezultatul acestei activități* (o muncă reușită, de succes).

Al doilea sens, secundar, este de *loc de muncă* (a avea o muncă, un serviciu, o slujbă), dar și *ansamblul lucrătorilor* (munca opusă capitalului)³.

Celebrul om politic indian *Mohandas Karamchand Gandhi* (1869-1948), supranumit *Mahatma* (suflet mare) era de părere că „munca dă omului demnitatea sa”, iar filozoful francez *Emmanuel Mounier* (1905-1950) considera că „prin a munci are loc realizarea atât a unui om, cât și a unui lucru”.

Pentru filozoful german *Karl Marx* (1818-1883) istoria universală nu este altceva decât un proces al creării omului prin muncă. Ideea sa se află în centrul doctrinei sociale a *Bisericii catolice*. Conform *Compendiului* acesteia din 2004, „munca trebuie să fie onorată pentru că ea este sursă de bogăție, sau cel puțin, condiție onorabilă a vieții”. Ea, „reprezintă o dimensiune fundamentală a existenței umane prin participarea nu doar la realizarea unui rezultat al ei, a unei opere de valoare, dar și a unei izbăviri sau mântuirii... Munca este o expresie esențială a persoanei, un *actus personae*. Orice formă de materialism și de economism care încearcă să reducă lucrătorul la un simplu instrument de producție, la o simplă forță de muncă, la o valoare exclusiv materială, sfârșește prin a denatura iremediabil esența muncii, privând-o de finalitatea sa, cea mai mobilă și cea mai profundă uman”.

Declarația Organizației Internaționale a Muncii de la Philadelphia din 1944 proclamă: „Munca, fiind o expresie a personalității umane, nu poate fi tratată ca o marfă!”.

Este un adevăr confirmat de mii de ani, *că prin muncă, omul transformă nu numai natura, dar se transformă, se realizează chiar pe sine însuși*.

S-a afirmat, pe bună dreptate, că „respectul demnității lucrătorilor este cel mai prețios patrimoniu al întreprinderii”.⁴

Dar dacă munca face omul, ea, în același timp, poate să-i amenințe condiția, să-l dezumanizeze, să-i amenințe demnitatea. În prezent, progresul științific și tehnologic, mondializarea

¹ În lat. *tripalium*, în fr. *travail*; *emploi* - loc de muncă.

² A se vedea *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012, p. 682.

³ În Spania, termenul de muncă are două sensuri: *activitate umană* (labor) și *rezultat* al activității oamenilor (Leodegario Fernández Marcos, Leodegario Fernández Sánchez, *Derecho del Trabajo y Seguridad Social*, Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid, 2013, p. 17).

⁴ Patrice Adam, *La dignité du salarié, et le droit du travail* (Premiér parte), în „Revue de droit du travail” n° 3 marts 2014, p. 175.

piețelor, surse de dezvoltare și progres, expun lucrătorii riscului de a fi exploatați de agentul economiei de piață.

Esențial este că munca îi conferă fiecărui individ o identitate personală și socială, îi conferă un anumit prestigiu în societate. Ea este matricea activității umane și reprezintă, în același timp, expresia individualității.

Munca este principalul, uneori chiar unicul mijloc de satisfacere prin sine însuși a nevoilor elementare și vitale ale omului. Este un drept fundamental și un bine pentru om, un bine util, demn de el...¹

Studiile recente demonstrează că munca este primul determinant al nivelului de viață. Este, totodată, o componentă esențială a dezvoltării economice. Analizele cantitative confirmă că un nivel ridicat al venitului din muncă este principalul factor de reducere a sărăciei. Munca influențează și alte dimensiuni ale bunăstării individuale și sociale, în special respectul de sine, sănătatea mentală și fizică, coeziunea socială².

2. Munca pentru sine și munca independentă. În pofida denumirii sale, *dreptul muncii* nu privește orice formă de muncă, ci numai pe cea subordonată, el reglementând situația celui ce muncește în favoarea și sub autoritatea altuia, în schimbul unui salariu.

În același timp, obiectul său nu se limitează la relațiile de muncă propriu-zise, ci se referă și la acele raporturi juridice conexe (privind, de exemplu, formarea profesională, dialogul social, securitatea și sănătatea în muncă, jurisdicția muncii).

Totodată, dreptul muncii nu are în vedere munca personală, pentru sine (în gospodăria proprie) și nici pe cea *independentă* sau a *liberilor-profioniști*.

Desfășoară activități economice independente *persoanele fizice autorizate, întreprinzătorii persoane fizice titulari ai întreprinderilor individuale, membrii familiilor care constituie întreprinderi familiale*, în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008³ etc.

Pentru a înțelege semnificația noțiunilor de „activitate dependentă” și „activitate independentă” urmează să se aibă în vedere dispozițiile Codul fiscal⁴, conform căruia activitatea dependentă este „orice activitate desfășurată de o persoană fizică într-o relație de angajare generatoare de venituri” (art. 7 pct. 1). *Activitatea dependentă la funcția de bază* este „orice activitate desfășurată în baza unui contract individual de muncă sau a unui statut special prevăzut de lege, declarat angajatorului ca funcție de bază de către angajat; în cazul în care activitatea se desfășoară pentru mai mulți angajatori, angajatul este obligat să declare numai angajatorului ales că locul respectiv este locul unde exercită funcția pe care o consideră de bază” (art. 7 pct. 2).

Activitatea independentă este „orice activitate desfășurată de către o persoană fizică în scopul obținerii de venituri, care îndeplinește cel puțin 4 dintre următoarele criterii”:

- persoana fizică dispune de libertatea de alegere a locului și a modului de desfășurare a activității, precum și a programului de lucru;
- persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea pentru mai mulți clienți;
- riscurile inerente activității sunt asumate de către persoana fizică ce desfășoară activitatea;

¹ *Ibidem*, p. 176.

² Martin Ostermeier, Sarah Linde, Jane Lay, Sebastian Prediger, *Des indicateurs „SMART” pour mesurer le travail décent: proposition dans la perspective du programme de développement pour l’après -2015* în „Revue internationale de Travail” 2015/3 volume 154, p. 315-316.

³ Privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 382 din 25 aprilie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța Guvernului nr. 39/2015 privind cazierul fiscal (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 31 august 2015).

⁴ Legea nr. 227/2015 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 688 din 10 septembrie 2015), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 11 decembrie 2015).

- activitatea se realizează prin utilizarea patrimoniului persoanei fizice care o desfășoară;
- activitatea se realizează de persoana fizică prin utilizarea capacității intelectuale și/sau a prestației fizice a acesteia, în funcție de specificul activității;
- persoana fizică face parte dintr-un corp/ordin profesional cu rol de reprezentare, reglementare și supraveghere a profesiei desfășurate, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective;
- persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea direct, cu personal angajat sau prin colaborare cu terțe persoane (art. 7 pct. 3).

Activitatea independentă este caracteristică profesiilor liberale, adică a acelor „ocupății exercitate pe cont propriu de persoane fizice, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective” (art. 7 pct. 34).

Prin acte normative speciale sunt reglementate o serie de profesii, din care unele exclusiv liberale, astfel:

- *expert contabil și contabil autorizat* (Ordonanța Guvernului nr. 65/1994)¹;
- *notar public* (Legea nr. 36/1995²; Ordinul ministrului justiției nr. 2333/2013³);
- *avocat* (Legea nr. 51/1995⁴);
- *medic veterinar* (Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar⁵);
- *auditor financiar* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999⁶);
- *persoanele care practică servicii publice conexe actului medical* (tehnician dentar, biochimist, logoped, optician etc.); (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2000⁷);
- *consilier în proprietatea industrială* (Ordonanța Guvernului nr. 66/2000⁸; Instrucțiunile de aplicare nr. 108/2002, aprobate de directorul general al Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci⁹);
- *expert criminalist* (Ordonanța Guvernului nr. 75/2000¹⁰);

¹ Privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 13 din 8 ianuarie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012). Regulamentul privind accesul la profesia de expert contabil și contabil autorizat a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 227/2008 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 187 din 11 martie 2008).

² Legea notarilor publici și a activităților notariale (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 18 iunie 2014).

³ Pentru adoptarea Regulamentului de punere în aplicare a legii notarilor publici (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 1 august 2013; rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 19 septembrie 2013).

⁴ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 98 din 7 februarie 2011), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

A se vedea cu privire la analiza reglementărilor privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, Flavius Baias, *Principiile profesiei de avocat în lumina dispozițiilor Legii nr. 51/1995*, în „Dreptul” nr. 10-11/1995, p. 33 și urm.; Șerban Beligrădeanu, *Reglementări ilegale – în raport cu principiile și normele dreptului muncii și ale securității sociale – înscrise în Statutul profesiei de avocat*, în „Dreptul” nr. 1/1996, p. 56-62.

⁵ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209 din 24 martie 2014).

⁶ Privind activitatea de audit financiar (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 2 august 2003), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 149/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 9 mai 2013).

⁷ Privind organizarea și funcționarea cabinetelor de liberă practică pentru servicii publice conexe actului medical (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 27 iunie 2000), aprobată prin Legea nr. 598/2001 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 711 din 8 noiembrie 2001).

⁸ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier în proprietate industrială (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1019 din 21 decembrie 2006).

⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 15 noiembrie 2002, modificate prin Ordinul nr. 113/2009 (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 633 din 24 septembrie 2009).

¹⁰ Privind organizarea activității de expertiză criminalistică (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 407 din 29 august 2000), aprobată prin Legea nr. 488/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 578 din 5 august 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 156/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 22 iulie 2011).

- *executor judecătoresc* (Legea nr. 188/2000¹);
- *arhitect* (Legea nr. 184/2001²);
- *consultant fiscal* (Ordonanța Guvernului nr. 71/2001³);
- *detectiv particular* (Legea nr. 329/2003⁴);
- *psiholog cu drept de liberă practică* (Legea nr. 213/2004⁵);
- *trader și consultant de investiții* (Legea nr. 297/2004⁶);
- *asistent social* (Legea nr. 466/2004⁷);
- *broker* (Legea nr. 357/2005⁸);
- *medic, medic dentist și farmacist* (Legea nr. 95/2006⁹);
- *mediator* (Legea nr. 192/2006)¹⁰;
- *practician în insolvență* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 86/2006)¹¹;
- *tehnician dentar* (Legea nr. 96/2007)¹²;
- *practician de medicină complementară/alternativă* (Legea nr. 118/2007)¹³;

¹ Privind executorii judecătorești (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 738 din 20 octombrie 2011), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 138/2014 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 753 din 7 octombrie 2014).

² Privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 26 iunie 2014), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța Guvernului nr. 12/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 184/2001 privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 29 ianuarie 2016).

În aplicarea acestei legi au fost adoptate Normele metodologice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 932/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 645 din 16 septembrie 2010), modificată ulterior. A mai fost aprobat Codul deontologic al profesiei de arhitect (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 21 mai 2012).

³ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consultantă fiscală (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 538 din 1 septembrie 2001), aprobată prin Legea nr. 198/2002 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 287 din 29 aprilie 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 197/2015 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 529 din 16 iulie 2015).

⁴ Privind exercitarea profesiei de detectiv particular (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 178 din 12 martie 2014).

⁵ Privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 1 iunie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

⁶ Privind piața de capital (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 571 din 29 iunie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 312/2015 privind redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul financiar (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 920 din 11 decembrie 2015).

Traderii sunt persoane juridice care efectuează exclusiv în nume și pe cont propriu tranzacții cu instrumente financiare derivate, de natura contractelor futures și cu opțiuni. Ei vor fi autorizați în condițiile prevăzute prin reglementările C.N.V.M. (Consiliul Național al Valorilor Mobiliare) și vor fi înscrși în Registrul C.N.V.M. Pot opera numai cu acordul operatorului de piață și în conformitate cu reglementările respectivei piețe reglementate.

⁷ Privind statutul asistentului social (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1088 din 23 noiembrie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

⁸ Privind bursele de mărfuri (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1115 din 9 decembrie 2005).

⁹ Privind reforma în domeniul sănătății (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 652 din 28 august 2015), modificată ulterior, inclusiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 5/2016 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 189 din 14 martie 2016).

¹⁰ Privind medierea și organizarea profesiei de mediator (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 22 mai 2006), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 255/2013 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013) și Decizia Curții Constituționale nr. 266/2014 prin care art. 2 alin. (1) și alin. (1²) au fost declarate neconstituționale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 464 din 25 iunie 2014).

¹¹ Privind organizarea activității practicienilor în insolvență (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 724 din 13 octombrie 2011), modificată ulterior.

¹² Privind exercitarea profesiei de tehnician dentar, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Ordinului Tehnicienilor Dentari din România (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 269 din 24 aprilie 2009).

¹³ Privind organizarea și funcționarea activităților și practicilor de medicină complementară/alternativă (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 305 din 8 mai 2007).

- *asistent medical și moașă* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 144/2008)¹;
- *dietetician* (Legea nr. 256/2015)² etc.

Unii membri ai profesiunilor enumerate pot fi, exclusiv, liber profesioniști, ori salariați, dar (nu doar) ei pot avea, concomitent, ambele calități. De exemplu, medicii, ca regulă, sunt salariați în rețeaua sanitară de stat, iar unii dintre ei își exercită profesiunea (liberală) și în cabinete particulare. De altfel, există mai multe forme și modalități de exercitare a profesiilor liberale: individual, asociativ, în baza unui contract individual de muncă sau a unui contract civil. Este cazul, de pildă, al: experților contabili și contabililor autorizați, auditorilor financiari, consilierilor în proprietate industrială, experților criminaliști, detectivilor particulari, psihologilor, mediatorilor, geodezilor etc.

Meseriașul sau artizanul (croitor, tâmplar, fierar etc.), medicul sau farmacistul liber profesionist care își desfășoară activitatea la sediul profesional (atelier, cabinet etc.) pentru diverși clienți sunt supuși normelor dreptului civil în relațiile cu aceștia și nu ale dreptului muncii.

Și munca autonomă (independentă) se realizează în baza unui raport juridic (*locatio operis*) existent între prestator și beneficiar, dar el prezintă anumite caracteristici și anume:

- exclude subordonarea prestatorului față de beneficiar, părțile aflându-se pe poziții de egalitate;
- prestatorul are autonomie de gestiune, dispunând de independență din punct de vedere al timpului, locului și modului de organizare a propriei activități (bineînțeles în limitele impuse de contract sau de natura prestației);
- desfășurarea activității poate fi încredințată unor împuterniciți sau prepuși, dar unicul responsabil față de beneficiar este prestatorul contractant;
- activitatea prestată în cazul muncii independente este privită unitar (în timp ce în cazul muncii subordonate ea are un caracter succesiv);
- remunerația (prețul muncii) se prezintă tot unitar, global³, fiind stabilită pentru rezultatul final al lucrării;
- riscul activității aparține prestatorului etc.

În concluzie, dreptul muncii nu se aplică liberilor profesioniști și nici celorlalte persoane care desfășoară activități independente sau în baza unor legi speciale ori sunt membri ai consiliilor de administrație, cenzori, consilieri locali și județeni, experți, arbitrii, mediatorii, autori etc.⁴

3. Munca subordonată. Ca principiu, subiectele de drept în viața civilă sunt libere și egale. Dar, individul, stăpân pe actele sale își pierde statutul menționat atunci când dobândește calitatea de salariat. Subordonarea îl privează de libertatea sa civilă în relația juridică inegalitară cu angajatorul său. Drept consecință, el va fi supus puterii de direcție a acestuia⁵.

Așa fiind, munca subordonată este cea prestată de o persoană fizică pentru un beneficiar persoană juridică sau fizică sub autoritatea acesteia din urmă⁶.

¹ Privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 24 noiembrie 2008), modificată ulterior.

² Legea nr. 256/2015 privind exercitarea profesiei de dietetician, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Dieteticienilor din România (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 825 din 5 noiembrie 2015).

³ A se vedea, de exemplu, Legea nr. 109/2005 privind instituirea indemnizației pentru activitatea de liber profesionist a artiștilor independenți sau executanți din România (republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 384 din 5 iunie 2009), modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 11 decembrie 2015).

⁴ Alexandru Athanasie, în Alexandru Athanasie, Magda Volonciu, Luminița Dima, Oana Cazan, *Codul muncii. Comentarii pe articole*, vol. I, Articolele 1-107, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 2-3.

⁵ Alain Supiot, *Critique du droit du travail*, P.U.F., Paris, 2007, p. 151.

⁶ A se vedea și Ana Ștefănescu, *Discuții privind Dreptul muncii și „Dreptul profesional”*, în „Revista română de dreptul muncii” nr. 3/2013, p. 50-52.